

NEODVISNOST

Izhaja tedensko — Velja po pošti dostavljen: na mesec Din 6.—, za tujino na mesec Din 10.— — Oglasi po tarifi

Tednik za vsa javna vprašanja

Uredništvo in uprava: Maribor, Prešernova ulica — Telefon: 26-16 — Rač. pošne hran. 17.160 — Rokopisov ne vračamo

Kdo je sovražnik ljudske svobode in pravic?

Fašizem ni v jedru nič drugega kakor novo orožje v rokah svetovnih denarnih in političnih mogočencev. Začutili so, da se jim tla pod nogami tresejo, da jim je njih lastno gospodarstvo zraslo preko glave, da se pričinja ljudstvo zavedati svojih pravic in zahtevati pravo ljudsko demokracijo. Zato so si najeli v svojo službo novega slugo, novega birača in to je — fašizem.

Demokracija je doslej res stalno opozarjala na nevarnost fašizma, ki preti uničiti vso kulturo in odvzeti državljanom še zadnje težko priborjene pravice. Žalibog pa je demokracija vse preveč govorila in premalo storila. Usodna napaka katoliških in liberalnih demokratov kakor tudi vseh levčarskih skupin je bila v tem, da so stopili v defenzivo, v obrambo, namesto v ofenzivo, v napad. Demokracija se je boječe umikala odločilnim bojem, proti svojim smrtnim sovražnikom je nastopala premilo, z rokovnicami in s tem je zakrivila mnogo velikih grehov. Nemčija, Italija in Avstrija so postale dežele, kjer vlada Železna peta, mnogo držav je vladanih diktatorsko, polfašistično in so v vedni nevarnosti, da postanejo čisto fašistične. Radi neodločnosti demokratičnih državnikov se zavlačuje španska revolucija in špansko ljudstvo umira za profite tujih imperialistov — zavojevalcev. Med tem pa postaja fašizem vedno bolj agresiven, ofenziven — napadalen in to je velika njegova prednost pred defenzivno, le brančo se demokracijo.

V zadnjih tednih pa se je tudi demokracija izkazala. V raznih državah — v

Angliji, Belgiji, na Poljskem, v Španiji in drugod smo opazili razkroj fašističnih strank in novo aktivnost — delavnost ter enoten nastop vseh demokratiških in naprednih skupin in porast ljudskih gibanj, ki imajo v svojem programu svobodo, napredek in mir vsega človeštva.

Važen dogodek zadnjih tednov je prav gotovo poguba belgijskih fašistov. To pa zato, ker je postala radi svoje važne lege tudi Belgija dežela, ki se zanjo puli nemški fašizem in jo hoče iztrgati iz zveze miroljubnih držav, predvsem seveda Francije. Zato so tuji fašisti mnogo žrtvovali. Vodja belgijskih katoliških fašistov Degrelle je smel govoriti v italijanskem radiju in ščuvati proti lastni domovini; hitlerjevci so podprli njegovo izdajalsko akcijo in finančirali reksizem. G. Degrelle je postal domišljav in je lani septembra izjavil, da so največji državniki na svetu Mussolini, Hitler in on sam ter da bo v šestih mesecih Belgija njegova...

Šest mesecev je preteklo. Degrelle je zahteval nove parlamentarne volitve, češ, da se je položaj v Belgiji spremenil in da je večina ljudstva za Rex. Ko so njegov predlog zavrnili, je dosegel, da se je bruxellski poslanec z vsemi namestniki odpovedal mandatu in tako izzval nove volitve. Pri teh ponovnih volitvah sta kandidirala na listi fašistov Degrelle, na listi združenih demokratov-liberalcev, socialistov in komunistov pa Van Zeeland. Dan pred volitvami se je tej ljudski demokratični zvezi pridružil še belgijski primas kardinal Roey, ki je

v pastirskem pismu obsodil protiljudsko politiko Degrellovih pristašev in pozval katoličane, da glasujejo za Van Zeelanda. Uspeh ni izostal: Van Zeeland je zmagal z 270.000 glasovi, kajti Degrelle je dobil le 69.000 glasov. Katoliškega fašista Degrelle je premagal katoliški demokrat Van Zeeland, ki so ga podprle vse protifašistične skupine.

Napad belgijskih fašistov je svarilo pred nevarnostjo, ki preti še kolikor toliko svobodnim narodom pred domačimi fašisti, ki so vedno verni sluge tuje imperializma. Zmaga belgijske demokratične fronte pa je živ primer, kakšna mora biti ljudska politika in kako more doseči ljudstvo odločilne zmage nad sovražnikom svojih svoboščin — nad fašizmom.

Prav tako važen dogodek kakor poguba belgijskih fašistov je umik francovcv v Španiji.

Španija je dežela, kjer se posebno izrazita, pereča in skondenzirana vsa nasprotstva, ki se pojavljajo povsod v Evropi. Zato so ta nasprotstva planila na dan prav v Španiji. Veleposestniki, kapitalisti in generali so hoteli s silo odstraniti vlado, ki je bila izvoljena z veliko večino španskega ljudstva. Toda upor se jim ni posrečil in le s pomočjo tujih fašistov zavlačujejo državljansko vojno že deset mesecev.

Pa ni Španija le ognjišče notranjih nasprotij. Španija je tudi križišče interesov angleškega, nemškega in italijanskega imperializma. Vse pravljice in slike o sončni in čudoviti deželi Španiji,

o njenih dekletih in pesmih so postale laž: špansko ljudstvo strada, trpi in umira v boju proti domačim in tujim denarnim in političnim mogotcem. Tega se špansko ljudstvo zaveda in po junških žrtvah se je zadnji teden položaj na španskih bojiščih znatno izboljšal. Ljudska vojska je izvršila več ofenziv in je dosegla na vseh frontah velike uspehe. Posebno se je izkazal katoliški baskijski narod, ki se je dolgo stoletij zamarjal za svojo naravno samostojnost, ki mu jo danes priznava ljudska vlada Large Caballera. Branilec Madrida sivolasi general Miaja sicer pravi, da bodo povzročale tuje imperialistične sile Špancem še mnogo težkih dni, vendar pa o zmagi prav nič ne dvomi.

Uspehi španske ljudske vojske pomenijo velik udarec za ves svetovni fašizem, ki zato poročila z bojišč potvarja in taji. Narodi vseh dežel pa so že mnogokrat pokazali, da žele čimprejšnjo zmago legalne vlade, kajti s tem bo ustavljena ofenziva vsega evropskega fašizma.

Tudi naša domovina je izpostavljena najrazličnejšim interesom, vplivom in kramarjem. Toda tudi pri nas občutimo blagodejen vpliv ob vsaki priliki, ko si kje v svetu demokracija izvojuje kako zmago. Vedeti pa moramo, da je pogoj za vsako zmago in vsak napredek vstop demokracije v ofenzivo, v napad, ki naj zajame s svojo mirovno, protifašistično in demokratično fronto vse, ki si žele v svoji domovini delo in kruh, svobodo, red in mir.

Naše gibanje mora rasti od spodaj navzgor

Na tem mestu smo v 13. številki povedali, da hoče ljudstvo ljudsko politiko, ljudsko gospodarstvo in ljudsko kulturo. Da mora postati ljudstvo nadzorovalec in sodnik nad delom vseh naših javnih delavcev, da mora postati ljudsko gibanje podlaga in usmerjevalec vsega slovenskega življenja.

V 14. številki pa smo poudarili, da mora biti naše gibanje res široko ljudsko gibanje, to se pravi, da mora biti naš program res ljudski. Protiljudska politika, gospodarstvo in kultura ne morejo zadostiti potreb delovnega ljudstva — kmetov, delavcev, obrtnikov in uradnikov. Te potrebe po delu, kruhu in svobodi pa žgejo dan za dnem bolj in čim večje postajajo naše potrebe, tem glasnejše postajajo tudi naše zahteve. Hočemo ureditve naših zahtev in s tem bo našim potrebam zadoščeno, Slovenci se bomo res počutili v domovini doma in bo padla z nas težka zapuščina preteklosti, hlapčevstva in strankarstva.

Naše zahteve so splošno slovenske in lokalne, krajevne. Splošna slovenska zahteva je n. pr. ta po pravi slovenski samoupravi

, ki bo omogočila, da bomo sami gospodarili z našo zemljo. Take splošno slovenske zahteve pa so le končni rezultat, skupek vseh tistih zahtev, ki jih v raznih oblikah slišimo na vsakem koščku naše domovine.

Naše delo se vrši od spodaj navzgor. Zato hočemo spoznati položaj in potrebe ljudstva v vsaki občini, po razmerah in potrebah pa sestaviti najnujnejše zahteve, po katerih se bodo združili vsi pošteni občani, kmetje, delavci, obrtniki in nameščenci.

Dopisi pričajo, da so že v mnogih krajih naši prijatelji začeli s tem delom in tudi uspeli. Poročila na primer iz Jesenic, Trbovelj, Loške vasi, Most in drugod kažejo res veliko aktivnost in razgibanost. Delo v kraju mora biti načrtno in mora temeljiti na studiju vasi. Naši prijatelji v kraju morajo biti strokovnjaki za vsa javna vprašanja, ki so v kraju predmet pogovorov in občinskih sej. Ob vsaki pri-

Nadzorstvo nad Španijo

NA BOJIŠČIH NIČ NOVEGA. FRANCO UVEDEL SVOJO DIKTATURO

V španski državljanski vojski se v zadnjih osmih dneh ni zgodilo nič pomembnega. Zdi se, da je po zadnjih silno krvavih bojih nastopilo na obeh straneh utrujenost in zbiranje za nove boje. Pač pa so se zgodile sicer za bodočo usodo španske državljanske vojske važne stvari deloma v Španiji sami, deloma izven nje.

V Španiji sami so se potrdile govorice, da obstojajo velika nesoglasja v vrstah francovcv. Nacisti namreč niso kakšna enotna stranka, ampak zelo pisana mešanica fašistov, monarhistov, klerikalcev itd., ki zasledujejo vsak svoje cilje. Ta pestrost se je kazala tudi v sestavi Francovih čet, v kolikor so sestavljene iz pravih Špancev. Obstojale so dejansko iz več popolnoma samostojnih političnih formacij. Ker je postajalo med njimi nesoglasje vedno večje, je sedaj Franco razpustil vse nacistične stranke in tudi bojne formacije, iz katerih je napravil eno samo stranko in eno samo vojaško formacijo. Veliko pa je vprašanje, če bo sedaj bolje? Razni znaki kažejo, da si je

s tem nakopal na hrbet več sovražnikov kakor prijateljev. Zlasti nezadovoljni so klerikalci in monarhisti, ker so vsaki zase upali, da bodo nazadnje oni dobili glavni upliv, pa so ga sedaj namesto tega popolnoma izgubili.

Druga važna stvar je to, da so velesile končno v ponedeljek opolnoči vendarle uvedle dejansko nadzorstvo nad mejami Španije na kopnem in na morju. Posebni stražni oddelki mednarodnih opazovalcev so obdali vso državo, da preprečijo dohod novih pomagačev na to ali na ono stran in dovoz orožja. Ali bo ta kontrola res preprečila nadaljnje izigravanje španske državljanske vojske po tujih silah ali pa bo vse le komedija, bo pokazala šele praksa. Gotovo je, da stoji Italija še vedno trdno za Francem, Nemčija pa se počasi odmika in se zanima dejansko le za španski Maroko v Afriki. Baje bi bili sedaj Italija in Nemčija pripravljene tudi pogajati se za odpoklic tujih vojakov z obeh španskih front, a do ureditve tega načrta bo gotovo še daleč.

USODA AVSTRIJE.

Potovanje avstrijskega kanclerja dr. Šušnika v Italijo je po splošnih zatrdilih namenjeno razčiščenju raznih vprašanj med Rimom in Dunajem in med Avstrijo in Nemčijo in državami male zveze. Italija se je sedaj postavila na stališče, da se mora storiti vse, da ostane Avstrija samostojna in je ne požre Nemčija, toda opustiti mora tudi vsako misel na obnovitve s Habsburžani. Italijani žele, da bi ohranili oblast nad Avstrijo, a obenem prijateljstvo z Nemčijo, posebne stike z Dunajem, a obenem sodelovanje Dunaja

z državami male zveze. Kako bodo uredili te zelo zamotane zadeve, bomo videli po Šušnikovi vrnitvi iz Benetk.

ALBANIJA IN NAŠI BRATJE.

Listi so te dni poročali, da bo naš ministrski predsednik in zunanji minister dr. Stojadinović v kratkem odpotoval v Rim, kjer se bo sešel tudi z Mussolinijem. Baje bodo ob tej priložnosti razpravljali o dveh zadevah, ki v Beogradu še nista bili dokončno razčiščeni, o vprašanju položaja Albanije in o vprašanju izboljšanja položaja Slovencev in Hrvatov v Julijski Krajini.

liki morajo znati z dokazi podpreti boj za ljudske zahteve, ki morajo postati adut v njih rokah: Kdor na te zahteve pristane in se hoče zanje boriti, je pošten Slovenec in ud slovenske skupnosti, vsi ostali pa so reaktivari (nazadnjaki) in koristolovci. Treba pa se je varovati tistih, ki tudi nastopajo z ljudskimi zahtevami na zastavi, ki pa jim je to le dema-

goško sredstvo pri uveljavljanju lastne osebe in lastne stranke. Nam mora biti boj za ljudske zahteve namenjen edino koristi slovenskega ljudstva in zato moramo prezirati trenutne strankarske in osebne uspehe sovražnikov slovenskega ljudstva. Naše delo je težko, veliko in le sreča našega naroda mora biti končni uspeh naših naporov.

Politična kronika

Japonska vlada je že prepovedala praznovanje 1. maja, kar bodo storile tudi vse ostale fašistične in polfašistične vlade. — Za 1. maj se bosta baje socialistična in komunistična stranka v Franciji združili. — Angleški parlament je določil mesečno plačo voditelju vladne opozicije, kar je gotovo znak demokracije. — Sporazum med Hitlerjem in generalom Ludendorffom bo še poslabšal položaj katoličanov v Nemčiji. Ludendorff je namreč smrtni sovražnik krščanstva in ustanovitelj nemške poganske vere. — Romunskega princa Nikolaja je kronski svet izobčil iz vladarske hiše, ker se ni hotel ločiti od meščanske žene.

Po razkolu angleških fašistov se je ena izmed obeh skupin odločila, da osnuje novo fašistično stranko, kar je gotovo prav enotnim demokratičnim strankam. — Branitelj Madrida stari general Miaja je izdal fašističnim vojakom v Francovem taboru proglas, v katerem jih poziva, naj ne poslušajo tistih, ki so plačani in prodajajo špansko zemljo tujemu imperializmu. — Dan pred volitvami je izdal belgijski nadškof pismo, v katerem je obsodil vsa fašistična gesla kot nevarna za narod in cerkev. Prav nasprotno kot v Italiji in še drugod! — V Evropi z zaničmanjem pričakujejo izida bojev na baskijski fronti, kajti v deželi je mnogo bogatih rudnikov. — V Nemčiji je bilo aretiranih 150 članov Stranke svobode. — »Osservatore Romano« poroča, da bo pruski ministrski predsednik Göring kmalu prišel v Rim, da poravnava spor med Vatikanom in Berlinom. — General Franco je v nekem govoru povedal, da noče miru, temveč vojsko do končne zmage. — General Franco se stalno pogaja z nemškim poslanikom. — Sovjetska tiskovna agencija Tass zanika vesti, ki jih dan za dnem pošilja v svet nemška DNB o zarotah, kar prav radi ponatiskujejo tudi nekateri naši časopisi. — Nemčija in Italija sta nakupili mnogo žita, zato se je cena dvignila in se je tudi pri nas kruh podražil. Koristi seveda ne bo imel kmet, temveč borzni špekulanti. — V Parizu se je vršila manifestacija za Španijo. —

Naročite „Neodvisnost“

Za gospodarsko osamosvojitve

Gospodarske prilike Slovenije se temeljito razlikujejo od gospodarskih prilik ostalih pokrajin v državi. Slovenija je pretežno dežela majhne kmečke posesti in proletarijata. V industrializaciji in gospodarski osamosvojitvi vidi slovensko delovno ljudstvo rešitev svojega ogroženega gospodarstva in napredek Slovenije. Gospodarsko in finančno politiko vodijo politični strankarji vsa leta naše skupne države v pogubno škodo zlasti slovenske dežele.

Slovenija ima 8,2% vsega prebivalstva, njena davčna obremenitev pa znaša skoro 13% davčne obremenitve v vsej državi. K davčni obremenitvi pa moramo prišteti še socialna bremena, ki znašajo nad 120 milijonov dinarjev na leto ter banovinska in občinska davčna bremena, ki znašajo na leto okrog 200 milijonov dinarjev.

Slovenija plačuje za fiskalne in socialne obremenitve na leto skupno **nad eno milijardo 300 milijonov dinarjev!!!**

V državno blagajno se stekajo dohodki neposrednih davkov, monopolske uprave, carine, takse, trošarine, vozninske takse, monopol na petrolej in dohodki pošte, brozjava, telefona in Poštne hranilnice itd.

Za neposredne državne davke plača Slovenija na leto nad 213 milijonov dinarjev, to je 10% skupnih neposrednih davkov, ki znašajo na leto nad 2 milijardi 72 milijonov dinarjev. Od tega za zemljarino 30 milijonov, za zgradarino nad 15 milijonov, za pridobitno 29 milijonov, za rentnino 11 milijonov, za družbeni davek 13 milijonov, za uslužbenske davek nad 44 milijonov, za davek na poslovni promet nad 41 milijonov, za dolgovane davke pa 28 milijonov dinarjev.

Za monopolske izdelke (tobak, cigarete, smodke, cigaretni papir, vžigalice, sol) plača Slovenija na leto 191 milijonov dinarjev, to je 11% obremenitve za vso državo. Čisti dobiček monopolske uprave tvori v naših državnih dohodkih celo večjo postavko kakor donos neposrednih davkov in znaša četrtino vseh državnih fiskalnih dohodkov. Cene monopolskih izdelkov znašajo namreč večkratni znesek resnične vrednosti dotičnega izdelka, to je produkcijskih stroškov. Razlika med pro-

dukcijskimi stroški monopolskih izdelkov in znatno višjo prodajno ceno pa je izrazito fiskalno breme, čeprav se tega v vsakdanjem življenju ne zavedamo.

Dohodki carine v Sloveniji znašajo okroglo 250 milijonov dinarjev na leto, to je okroglo 20% skupnih carinskih dohodkov vse države. Tudi to breme se prevladi na ramena slovenskega ljudstva, ki mora drago plačevati razne industrijske izdelke.

Na takšah plača Slovenija na leto nad 103 milijone dinarjev, to je nad 11% skupnega donosa taks v državi. Z letošnjim povišanjem taks pa se bo odstotek tega bremena znatno zvišal.

Za trošarino na 20 raznih predmetov (sladkor, špirit, benzin, vino, pivo, žganje, kavo, kvas, riž itd.) plača Slovenija na leto 116 milijonov dinarjev, to je nad 13% celotne državne obremenitve na trošarinah.

Iz konkretnih števil je jasno razvidno, da plača Slovenija v skupno državno blagajno na leto nad 1 milijardo 300 milijonov dinarjev, dobi pa iz skupne državne blagajne za svoje potrebe 450 milijonov dinarjev. Iz državne blagajne je predvideno na leto za Slovenijo še okrog 350 milijonov izdatkov, ki pa se avtomatično porabijo za vojno ministrstvo, za državne dolgove in za munanjstvo ministrstvo. **Številke nam torej povedo, da ima država v finančnem pogledu od Slovenije velike koristi.**

Slovensko ljudstvo upravičeno zahteva gospodarsko osamosvojitve in pravico do razpolaganja s svojimi denarnimi sredstvi. **Te zahteve so izraz potreb slovenske dežele in njenega gospodarskega ustroja.**

Poleg nujnih potreb vsakega posameznega slovenskega kraja, je nujna in neodložljiva potreba po novih železnicah, novih cestah, elektrifikaciji, po izgradnji vodovodov, regulaciji rek, melioracijah, pogozdovanju, po ureditvi hudournikov, po mostovih, po javnih poslopih itd. itd. Izvršitev navedenih javnih del je pogoj za razvoj in napredek slovenskega gospodarstva, ki je zopet pogoj za blagostanje slovenskega ljudstva in slovenske dežele.

Delavski abzacnik

Dr. I. Š.:

K VPRAŠANJU SLOVENSKE STROKOVNE ZVEZE.

Zaveden in dobro opazujoč delavec vam je v zadnji številki »Neodvisnosti« napisal sestavek o »potrebi po nepolitični strokovni organizaciji in Slovenski strokovni zvezi«. Prispevek je zelo važen in sili k premišljevanju o tem, kako ozdraviti v resnici škodljive in razdiralne razmere v delavskem strokovnem gibanju v Sloveniji.

Kakor lahko pritrdim v celoti, da mora biti v tej smeri smoter delavstva, da si ustvari svobodno in enotno Slovensko strokovno zvezo — poudarjam: **svobodno in enotno!** —, če hoče kdaj v svojih strokovnih vrhovih priti do neodvisnosti od političnih struj, do katerih imajo delavci prav tako pravico, kot pri današnjem gospodarskem redu vsak drugi stan, tako tudi ne prikrivam mišljenja, da bi bila takojšnja ustanovitev »Slovenske strokovne zveze« na mestu in koristna.

V danem položaju in spričo danih razmer se moramo namreč bati, da bi novo ustanovljena »Slovenska strokovna zveza« imela za posledico ustanovitev p e t e strokovne zveze med slovenskim delavstvom. Torej nadaljno razdrobitev. Pri tem ne smemo pozabiti na večjo verjetnost, da bi priglasitev nove Strokovne zveze naletela na težkoče izven delavskih vrst. Nova zveza namreč ne bi bila ustvarjena v namene, kakor so bile ustvarjene katere druge, namreč za razdrobitev kakšne že obstoječe.

Menim, da bo dosegel slovenski delavec iste uspehe, če bo previdno varoval, kar je svobodno nastalo in zraslo, in da se loti v okviru obstoječe demokracije obstoječih zvez, kjer je demokracija potrebna. **Prav na tem polju imamo Slovenci živ dokaz, kako tesno sta povezani demokracija in — slovenstvo, slovenska zavest.**

Kolikor poznam ustroj raznih dosedanjih strokovnih zvez, ki so nastale svobodno, dajem prednost ustroju Jugoslovanske strokovne zveze, ki je najbolj demokratska. **Delavstvo v Jugoslovanski strokovni zvezi ima za seboj najboljšo in najzavednejšo slovensko tradicijo!** Ustroja Narodne strokovne zveze ne poznam tako podrobno, mislim pa, da je podobno urejena, kajti vzrok za njen nastanek je podoben vzroku za nastanek Jugoslovanske strokovne zveze. Obe omenjeni zvezi je rodila zaprtost, nedemokracičnost in sektarstvo socialdemokratskih strokovnih zvez, ki se v zadnjem času najbolj izrazito kaže v doslednem izpodnašanju udeležbe pri medstrokovnih odborih, sivočas pa so bile najbolj vidne v ograževanju eksistence delavstva drugega mišljenja v obratih, kjer so imele slučajno večino.

Socialnodemokratske organizacije so v resnici najbolj nazadnjaško in centralistično ter nedemokratsko urejene. Ne

vem, ali je to posledica prepisovanja pravil amsterdamske internacionale ali oponašanje nezdravih razmer v angleških »Trade-Unions«, kjer ima »nadgospod« (»sir«) Citrine značilni položaj »bonca«, ki ne trpi nobenega ugovora. Če vzamem za zgled eno najstarejših naših socialnodemokratskih organizacij, Zvezo kovinarjev, ki ima sedež v Beogradu, smem reči, da so pravila naravnost nakaza in spaka tega, kar naj bi bila strokovna delavska in svobodna organizacija. In še ta pravila niso v centralni sedečim vsemočnim gospodom dovolj. K pravilom, katerih nejasnost in dvoreznost je že sama na sebi poglavje za sebe, izdelujejo še »pravilnike«, v katerih spreminjajo »podružnice« v »pododbore centralne uprave, predpisujejo naložbo strokovnega denarja pri centralni upravi, in sicer do zadnje pare itd. Terorizirajo podružnice, ki izražajo težnjo po samostojnosti in lastnem življenju, z razpusti odborov brez vsake preiskave in razlogov, oziroma proti pravilom.

Glavna ovira depolitizacije delavskega strokovnega gibanja v Sloveniji, — in to je glavni namen težnje po enotni in svobodni strokovni zvezi, kaj ne? — je po mojem mnenju skrajno nazadnjaški ustroj onih strokovnih organizacij, v katerih se na temelju določene svetovnega in političnega nazora zbira največji del delavstva in proletariata. Obstojanje več strokovnih zvez ni tolikšna ovira, ker je ustanova medstrokovnih odborov pokazala, da se vsaj tri strokovne zveze vendarle znajdejo na skupni poti v gotovih trenotkih. **Na drugi strani pa bodo »umetne strokovne zveze« samoposebi prenehale, kakor hitro se bo v vseh strokovnih zvezah udomačila resnična demokracija in samostojnost krajevni enot.**

Prvi smoter strokovnega delovanja slovenskega delavstva na poti k svobodni in enotni strokovni zvezi mora biti torej boj onih, ki so pripadniki najbolj nazadnjaško urejenih strokovnih zvez, da te zveze demokratsko preuredijo in da iz idejne in strokovne smeri odstranijo brezpogojno sleherni vpiiv takih oseb, ki imajo pri zvezah osebne koristi.

Izenačenje demokratičnosti ustroja raznih zvez bo v kratkem času pripomoglo k tesnejšemu sodelovanju teh zvez, saj je samo demokratična ureditev strokovnih organizacij in zvez porok za to. Neizogibno pa je, da so na čelu vsake delavske organizacije in združenja strokovni borci in sposobni ljudje, ki se zavedajo svoje odgovornosti. Tesnejše sodelovanje strokovnih zvez bo izločilo nepotrebne razlike umetno ustvarjenih organizacij in zgladi pot v — boljše izvedljivi slovenski medstrokovni svet, katerega naloga bo najtežja in najlepša: **uvesti slovenskega delavca v nepolitično slovensko strokovno zvezo, zraslo v svobodnem tekmovanju najboljših med najboljšimi slovenskimi strokovnimi borci.**

Iz združnega sveta

ZADRUŽNIŠTVO NA SLOVENSLEM.

Slovensko združništvo je že precej staro in segajo njegovi začetni izrastki tja v drugo polovico prejšnjega stoletja, ko sta mu Savinjskana brata Vošnjaka zarezala prve brazde in za njima dr. Krek. Poslednji je videl in poznal položaj našega kmetstva, ki so ga oduhu zamrežili kot pajek muho in mu z visokimi obrestmi pili gospodarske sokove. Dr. Krek je ustanavljal ljudske posojilnice Reiffeisnovke, ki so se do danes izkazale kot najboljši tip za potrebne kredite, in se prav tako zavzemal in širil po deželi konzumne zadruge.

V tem pojavu razberemo potrebo po takratni potrebi cenjenih kreditov za izboljšanje kmečkega gospodarstva, ki je počasi stopalo na pot umnega (racionalnega) izkoriščanja, in po cenejših nabavah blaga; torej podobno kot danes, le z razliko, da so kmetje zavedno na slabšem kot takrat.

Ali pa se je to in drugo združništvo pri nas obneslo, oziroma je li rodilo take uspehe, ki bi bili zarezali globoko črto v našem gospodarskem in ostalem življenju? Ne! Ne moremo sicer zanikati, da bi bilo vse združno udejstvovanje neplodno in to pred vsem kar tiče kreditnega združništva, a zaman se oziramo za vidnimi sledovi v celotnem kmečkem gospodarstvu. Naše kmečko-delavsko ljudstvo ni zadržno usmerjeno. Kljub razmeroma velikemu številu raznih zadrug, od produktivnih do konsumnih, moramo podčrtati, da ni zadrugarjev. Saj ne moremo še šteti za zadrugarja člana te ali one zadrugne organizacije. **Dokler iščemo v zadrugi le individualne (svoje lastne) interese in jim podreujemo vse delovanje, dotlej je in ostané zadrugarstvo mrtvo dete in prevara; dotlej se bomo varali z največjim in temeljnim protislovjem zadrugarstva.** Ker: ali je to zadrugarstvo, če gazim interese skupnosti ali kolektiva? Se li naše »zadržno« delovanje razlikuje od onega kapitalistov? Prav nič! Oni iščejo vedno in povsod le samega sebe in se v ta namen

družijo v različne organizacije (kartele, truste), taki zadrugarji zasledujejo prav isto. **Zato je tudi njihova miselnost prav taka kot ona kapitalistov — torej kapitalistična.** Kapitalistična in združna miselnost pa sta si kot ogenj in voda.

Prav tako ponižanje zadrugarstva, zlasti v naših razmerah, ko je delovni človek, bilo kmet ali delavec, enako in temeljito tepen, je zavajanje v strankarsko politične vode, kjer se mora združno delovanje gibati po taktiki enega ali dveh političnih eksponentov. Taka zadruga postane njihovo orodje, ki kleše strašno pot politični napetosti, mržnji, sovraštvu in vsestranski odvisnosti in je pravcati bič delovnemu ljudstvu. To resnico nam more podčrtati politično življenje naše dežele pred in po svetovni vojski.

V takih le po nazivu združnih celicah je samoljubno gospodarilo nekaj izvoljencev, ki so jih, kar je naravno, prej ali slej zavozili v prepad.

Tu iščimo vzroke brezbriznosti in odklonilnosti kmečko-delovnega ljudstva napram združnemu življenju!

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Obtožba

Berač stoji med vrati in odgrne sukno. Gola prsa pokaže in prosi za srajco. Ne dam mu je, čeprav imam še tri.

Res, slab kristjan sem.
Ko sem včeraj kupoval jajca na trgu, sem ogoljufal kmetico za petdeset par.

Res, slab kristjan sem.
Ko sem bil v nedeljo v cerkvi, sem si domišljjal, da sem dober kristjan.

Toda — jaz sploh nisem več kristjan. Kaj šele, da bi bili kristjani vi, ki brezposelnim ne daste dela, kruha in obleke, ki nas tako slabo plačujete, da moramo kmete goljufati za pol dinarja in ki nas učite samih verskih zunanosti, da bi s tem nadomestili pravo vero in resnično izpolnjevanje krščanskih dolžnosti.

Veren človek.

KRONIKA

Dr. Laza Marković je izjavil, da bi se srbski radikali, demokrati in zemljoradniki mogli sporazumeti s Hrvati, toda o tem iz znanih razlogov ne morejo govoriti. — Bivši minister in sedanjí senator in znan borec za jugosl.-nemško zblizanje g. Frangeš je odpotoval v Rim in se trudi, da bi upostavljal tudi med nami in Italijo čim bolj prijateljske stike. — Minister za socialno politiko g. Cvetković je na zborovanju Jugorasa hudo obtoževal Delavske zbornice.

— V Kragujevcu se je vršilo veliko zborovanje združene opozicije (ZO). — Modra galica se je podražila, Seljačka sloga zahteva zato maksimiranje cen. — Fala je producirala lani 138 milijonov kilovat-ur električnega toka, to je 19 milijonov manj kakor predlani. — V nedeljo je bila konferenca izvrš. odbora SDS, ki ji je predsedoval A. Pribičević.

— Klerikalna »Hrvatska Straža« piše, da se bore »vsi španski kmetje krepko ob strani generala Franca, bogataši, kapitalisti, frajazoni, bogati trgovci in drugi pa so v taboru rdečih«. Tudi Afričani se bore najbrže proti Francu!

Naročite „Neodvisnost“

ZAPISKI

Svetli trenotek. V Beogradu izhaja ultrajugoslovanska revija »Javnost«, ki jo urejajo Hrvat Niko Bartulović. V tej reviji beremo teden za tednom najbolj nemogoče jugoslovenske stvari, ki jih s pridom in tekotom prežvekuje potem pri nas samo ljubljanski ata »Narod«. Zelo smo se zato začudili, ko smo te dni brali v »Javnosti« pametna izvajanja nekega g. Dobrivoja Tkaleca, ki piše, da je sedanja praksa pouka književne zgodovine in zgodovine na naših šolah zanič ter pravi, da bi morali imeti zlasti na univerzah tri profesorje za književno zgodovino, enega za srbsko, drugega za hrvaško in tretjega za slovensko. Razen tega podčrtava, da bi se morala tudi v srbskih in hrvaških šolah poučevati slovensčina, kakor se v slovenskih srbohrvaščina. Izvrstno! Samo če bi ostala »Javnost« pri tem dosledna in bi v vsem in vedno priznavala, da je to edina prava pot! Toda bojimo se, da je bil to le njen svetli trenotek v mraku.

Umetnostna razstava v Parizu. V zvezi z letošnjo svetovno razstavo v Parizu je bila prirejena tam tudi razstava jugoslovanske likovne umetnosti, toda pripravljali so jo tako, da so vznemirili vse slikarje in kiparje, zlasti slovenske in hrvaške, ki so sodelovanje nazadnje ploh odklonili. Pa se je razstava vseeno priredila, a iz seznama razstavljalcev razberemo sledečo zanimivo sestavo: 2 Slovenca, 4 Hrvati, 5 Židov in 14 Srbov.

Demokracija temelji na javnosti, kar je posledica načela o svobodi in enakosti.

Masaryk.

Na žerjavici smo . . .

V knjigi »Vojska vojski!« piše E. Friedrih:

»V vseh deželah je zapustilo prekleto svetovno klanje 1914-18 tako globoke rane, da so najširše množice spoznale: »Nikdar več vojske!«

Toliko solz je bilo prelitih nad »grobovi junakov«.

Toliko obupanih ljudi je klelo v nebo. Toliko pesti je bilo dvignjenih proti vojnim hujskačem, da bi res mogli upati: ne bo več pametnega človeka, ki bi tvegal podnetiti novo vojsko . . .«

Toda — »človek je stroj za pozabljanje« je rekel lani umrli Barbusse, borec za mir med narodi in pisec protivojnega romana »Ogenj«.

To dokazujejo zadnji dogodki.

Mednarodni problemi se vedno hitreje zapletajo in z vedno manjšimi presledki si slede izbruh, ki so proizvod nezdravih evropskih razmer. Z odpovedjo Versajškega dogovora se je Nemčija otrešla vseh obvez, ki so ji branile, da vstopi v svet kot imperialistična sila. V Abesiniji si je poiskal italijanski fašizem izhod iz nevdržnih notranjih razmer. Na račun za svobodo bo rečega se španskega ljudstva skušajo fašistične sile doseči svoje imperialistične (osvojevalne) cilje.

S slepim, da se v »nacionalni« vojski narod prerodi, sta se začeli Nemčija in Italija oboroževati. Pozno so se zavedle tega tudi druge države. Toda spoznale so nevarnost in se tudi začele pripravljati za vojsko. Njih položaj je danes mnogo boljši kakor položaj fašističnih držav. Kajti Italija in Nemčija nimata sirov in bi daljše vojske ne mogli vzdržati.

Podatki o oboroženosti držav gotovo niso točni. Točne slike nam pa ne morejo nuditi predvsem zato, ker je material vojaških aparatov v posameznih deželah različen in je mogoče kvaliteta aparatov celo važnejša kakor njih število.

Francija more mobilizirati v primeru vojske 8 milijonov vojakov, Anglija mnogo milijonov več, saj šteje ves imperij 488 milj. prebivalcev. Nemčija 13 milijonov. Zveza sovjetskih republik 36, Italija pa 8 milijonov vojakov. Tonaža angleškega bro-

dovja znaša 1,300.000 ton, francoskega 709.000, italijanskega 510.000, nemškega 255.000 ton, podatkov o Rusiji pa nimamo. Vemo le to, da je zapustila carska mornarica sovjetski vladi bore malo starih strojev, vse boljše pa je »nacionalist« Vrangl podaril Francozom. Svojih novih modelov pa sovjeti sploh ne pokažejo: odklonili so varstvo španskih mej na morju in h kronanju angleškega kralja bodo poslali staro predvojno ladjo. — Francija ima 1230 raznih zračnih aparatov — lovcev, izvidnikov, bombardirjev in hidroavijonov. Nemčija jih ima 1620, Italija 2000, Anglija 1200 in nekaj sto novih pravkar građi, S. S. R. 3300. Treba je upoštevati tudi prometno aviacijo, ki jo bodo v potrebi uporabljale države tudi za vojsko. Francija ima 150 prometnih letal, Nemčija 230, Italija 80, Anglija 130, S. S. R. pa 500.

Nemčija je organizirala tri oklopne divizije, ki naj bi na bojišču sovražnika pomandrale, deželo pa prepustila mirno pečcem. Te divizije so sestavljene iz motoriziranega izvidnega oddelka, oklopne brigade 500 voz, brigade strelcev na avtih in motorjih in brigada havbic. Posebno Francozi so opozarjali na nevarnost težkih »pancer-divizij«, ker so imeli sami le eno lahko »pancer-divizijo« in šele gradijo dve novi. Vendar pa je po poskusih v španski revoluciji strah pred temi težkimi oklopnjačami splahnel. Tu je poskusila Nemčija svoje moči in je prav gotovo razočarana. »Pancer-divizije« so radi svoje teže in neokretnosti odpovedale in Nemčija jih skuša nadomestiti s srednjetežkimi vozovi.

Gradnja današnjega gospodarstva in ves način današnjega vladanja vodi v vedno večje oboroževanje. 25, 40, 50% vseh državn. izdatkov gre za vojsko! Milijarde in milijarde! In kako revna je še naša mirovna propaganda, kako neaktivne so še protifašistične množice!

Sovražnik narodov in ljudstva ni ljubezen do naroda, pač pa šovinizem. Ljubezen do svojega naroda ne zahteva od nas, da ne ljubimo drugega naroda.

Masaryk.

Mladina govori . . .

Mladina za mir.

Na ženevskem sestanku Mednarodnega odbora za Svetovni mladinski kongres, ki naj bi se vršil tudi letos pod pokroviteljstvom D. N., so bile zastopane Avstrija, Belgija, Kanada, Kitaj, Španija, U. S. A., Češkoslovaška, Francija, Anglija, Indija, Palestina, Poljska, Švedska, Švica, S. S. R. in tudi naša država (Beograjski odbor). Bilo je zastopanih 10 mednarodnih mladinskih organizacij, med njimi Mednarodna zveza za D. N., Zveza mednarodne krščanske mladine, Društvo za mir, svobodo, itd. Sklenjeno je bilo, da mora pomeniti 37. leto križarsko vojsko proti militarizmu, da je treba ustvariti možnosti za izmenjavanje misli mladine vseh dežel, da je treba ustvariti skupen načrt za mirovno delo. Treba je nadaljevati z ustanavljanjem odborov za kongres, zbirati material za Svetovno razstavo v Parizu, kjer je določila francoska vlada mesto tudi mladini, treba je organizirati mladinska pokrajinska zborovanja, tabore, organizirati odbor za kmečko mladino, treba je vso mladino zaktivizirati — s tiskano in govornjo besedo. Končno je bila sestavljena resolucija v smislu že omenjenih smernic in apel mladini vseh dežel z geslom: **Mladina vsega sveta, združi se v boju za svetovni mir!** . . . Fantje in dekleta iz vasi in mest, iz delavnic in pisarn, iz univerz in šol, bodite nositelji teh idej, postanite mirovni pionirji med mladino! Uprite se vojaškemu duhu in ga izrujte iz mladinskih src! Ponesite med mladino plemeniti duh mira! . . .

MLADINA ZAHTEVA POŠTENOST PRI KRITIKI NJENIH STREMLJENJ.

V zvezi za zagrebškimi dogodki, kjer je pri pretepu med akademiki obležali mrtvi mlad lovek, so se močno razpisali naši listi, ki pa niso podali objektivne sodbe in so le pavšalno obsodili. Za krivce teh dogodkov so označili na eni strani fašistično usmerjene »frankovce« (za katere vem prav točno, da jih podpirajo nekdanji hrvaški fevdalci in pa hrvaške kapitalistične skupine doma in na tujem), na drugi strani pa so bili po njihovem levičarji, komunisti ki da so jih zapeljali brezvestni ciniki, zbi-

rajoči se v krožkih.

Dejstvo je, da so povzrgčili pokolj fašisti, ki jim je nasilje edini smoter, kajti le z njim zamorejo izsesavati množice. Proti njim so se pa postavili vsi oni, ki nočejo nasilja, ki so proti diktaturam in, ki zastopajo načelo svobode, pravice, resnice. To so demokratično usmerjeni elementi, ki so večinoma po lastni uvidevnosti, spoznavajoč z bistrim razumom svojo gospodarsko, socialno in kulturno okolico spoznali, da more izboljšati današnje razmere le po demokratičnih načelih ustvarjeno razmerje med ljudmi.

Kakor je že v naši javnosti navada, da vse tiste, ki zagovarjajo svobodno udejstvovanje posameznika, pravico vsakogar pri delu za napredek družbe in pa pravico vseh do uživanja dobrin, ki jih ustvarja družba, tako so tudi sedaj lopnili naši listi in druge podobne ustanove po teh mladih ljudeh, češ, da so zapeljanci, levičarji, komunisti.

Ali, dobro je znano vsem, da pomeni pri nas komunist modernnega hudiča, ki se hoče polastiti s silo lastnine drugega, to lastnino v brezdelju uživati, škoditi na vsak korak dobrobiti države in naroda. Če se torej navzve demokratično usmerjenemu in v tem zmislu delujočemu mlademu človeku pridevek komunist, je usoda tega mladeniča zapечатena, kajti delo mu je onemogočeno in slej ko prej mora kot protidržaven element v zapor.

Zato je nujno potrebno, da se preneha s to prakso v našem javnem življenju. Mlad človek, ki zre na svet z zdravimi, še nepokvarjenimi očmi, čuti potrebo, da gospodarke in kulturne hibe kritizira in obenem ne priznava fašističnih spon, ki bi mu omejevale njegovo svobodo. Zato nujno reagira kadar mu hoče kdo zatreti njegove težnje in ga ovirati pri njegovem razvoju. Za takšno reakcijo pa še ne zasluži pavšalne obtožbe z označbo komunist ali boljševik, kar ima za posledico, da mu je onemogočeno razvijati svoje sposobnosti. Zato odločno odklanjamo, da bi metali s katerekoli strani na demokratično usmerjeno mladino pavšalne očitke in označbe hoteti s tem mlade ljudi onemogočiti v njihovem pozitivnem stremljenju.

KRONIKA.

Hrvaška mladina je ustvarila novo vzgojno, prosvetno in telovadno organizacijo »JUNAK«, ki se hitro širi po vsej Hrvaški. — V Pragi se je vršil sestanek demokratičnih čeških in nemških studentov, ki so poudarili, da je edino tekma na kulturnem in socialnem polju v korist človeštva in so odklonili fašistično propagando.

Naša kultura

LJUDSKA KULTURA.

Ko Slovenci kaj zahtevamo, vedno podarjamo svojo kulturnost, se ponosno trkamo po prsih in na ves glas kričimo, da smo kulturni narod. Bodisi, da nas kdo užali ali opehari, da se kje pijani ali trezni raznamemo v duhovnih razpravah, naš prvi argument (dokaz) je: Slovenci smo kulturni narod!

Malokdaj pa se vprašamo: **Kaj in kje je ta naša kultura?** Ali je mar res samo v naših tercijskih društvih, na zastarelih in nazadnjaških odrih, v pridigah in v naših »visokokvalitetnih« listih za ljudsko »prosveto«? Ali je to mar tista kultura, ki jo dan za dnem proizvajajo na cente, ki z njo bombardirajo narod, da je postal od same kulturnosti že preveč vpluden in gostoljuben vsej domači in tuji gospodi?

Svoje visoko kulturo imajo danes le vrhne plasti človeške družbe. Vendar pa je ta kultura že dosegla vrhunec in prehaja danes že v skrivnenost, v mrtvilo. **Kajti kultura je izraz, je podoba življenja teh plasti in danes je pač izraz njihov propadanja.** Množice delovnega ljudstva pa v svoji nekritičnosti vidijo v tej kulturi še vedno nekaj božanskega in jo skušajo posnemati. To dela mnogo diletantskih odrov, to delajo naši lokalni »umetniki«, godbeniki in slikarji. In to je največji zločin nad narodom — posebno še zato, ker proglašajo to epigonstvo (posnemanje) za našo slovensko kulturo, ki naj bi bili nanjo tako ponosni!

Tej epigonski kulturi nasproti pa se razvija nova kultura, prava slovenska ljudska kultura. Te kulture ne podpirajo denarni mogotci, ne prideluje se na cente, ne dobiva mnogo odlikovanj in se ji ne ploska mnogo. Ta kultura nastaja prav spodaj, med ljudstvom in je podoba trpljenja množic, njih stremljenja in njih volje do življenja. Ta kultura ni bogve kaj kvalitetna, kajti v povojih je še, boriti se mora s tisoči zaprekami in rasti mora v pomanjkanju. Toda ta kultura je mlada, živa, kakor na papir izlito življenje je, je

sodobna, borbena.

Vsako veliko in epohalno (za dolgo dobo važno) ljudsko gibanje prinese s seboj tudi svojo ljudsko kulturo, ki je dokaz optimizma, vere v bodočnost in borbivosti tega ljudskega gibanja. Tako kultura ima že na primer hrvaško ljudstvo in taka kultura nastaja tudi med nami. Med delovnim ljudstvom rasejo kulturni delavci, svoje leposlovje gradijo, svoje pesmi, svoj oder. Dobro pometajo z vsemi ostanki propadajoče gosposke kulture in s svojo vztrajnostjo in kvaliteto že izsiljujejo priznanje tudi zakrknjenih kulturnih nazadnjakov.

To pot je nastopila tudi naša ljudska kultura. Kmečka in delavska kulturna društva in njih prireditve morajo biti del širokega ljudskega gibanja, morajo biti zrcalo naših razmer in naših sil. **Kulturno gibanje je del velikega gibanja množic in je v tesni zvezi z gospodarskim in političnim gibanjem.**

C. Z.

KRONIKA.

Založba »Sodobnosti« bo izdala letos roman Miška Kranjca »Prostor pod soncem« in gospodarski in socialni potopis Milana Vidmarja »Med Evropo in Ameriko«. O neodvisni slov. reviji »Sodobnost« in o založbi bomo še spregovorili, oboje pa vsem prijateljem toplem priporočamo. — Za ljubljansko opero je tudi beograjska uprizorila na svojem odru Jakova Gotovca opero »Ero z onega sveta«. Snov je vzeta iz hrvaške narodne narodne pravljice, Ero je hrvaški Pavliha. Tudi muzika je čisto narodna, isto kostumi in vsa režija. Tako grade hrvaški umetniki svojemu narodu lastno muziko. Publika in vsa kritika je nad delom navdušena. Marijborčani pa bi radi spoznali prave vzroke in pravo ozadje — zakaj uprava našega gledališča ne pripravi gostovanje ljubljanske opere . . . — Po dolgem času smo videli v Mariboru spet dober film Charlija Chaplina »Moderni časi«, ki je bil v fašistični Nemčiji prepovedan. — Strokovne organizacije v Parizu so proglasile stavko v vseh kinih Francozi ne trpijo fašistične propagande in zastrupljanja mladine. — V Mariboru je priredila Pedagoška centrala Pedagoški teden, kjer so predavatelji in poslušalci kritizirali današnji šolski ustroj in pokazali vzroke neuspahov in bolehnosti dijakov.

V nedeljo 25. aprila 1937 ob pol 4. uri popoldne

KONCERT GRAFIKE

pevskega in glasbenega društva v Mariboru

DVORANA RENČELJ NA POBREŽJU

Na sporedu so umetn. in narodne pesmi. Cene vstopnicam Din 8-, 5-, 3- in 2.

Iz popotne torbe

VI.

RAZMIŠLJANJA PRED POTOVANJEM V ŠMARNI OKRAJ.

Kmetje in delavci nam neprestano pišejo: »Pridite v naš okraj — pošljite nam koga, ker bi se radi s kom pogovorili . . .« Nekaj takih in podobnih pisem iz najrazličnejših krajev Slovenije smo v odlomkih priobčili. Iz vseh pisem razvidimo, da bodo naši kmetje in delavci v samopomoči sami izvedli organizacijo »Sloge«, akcije za odpravo mitnin, akcije za bolnišnice, za povzdigo cen rogati živini in kmečkih pridelkov sploh.

V zadnjih štirinajstih dnevih je glavno tajništvo prejelo okrog sto in petdeset pozivov. Kdo se je pripraviljen odzvati klicu našega ljudstva in mu pomagati? To vprašanje si postavljamo zadnji dve leti dan za dnem. **Po načelu demokracije dela imajo pravico do udejstvovanja v slovenskem ljudskem gibanju vsi iskreni borci za ljudske pravice in svobodno Slovenijo.** . . . oleg kmetov, delavcev in obrtnikov tudi izobraženci.

Tisti, ki se najnovejšemu pozivu slovenskih delavcev in kmetov niso odzvali in se izgovarjali, da bo gibanje najbolj napredovalo, če ga bodo vodili kmetje sami, so izglasovali najprej nezaupnico samim sebi in kar je najbolj žalostno, tudi najbolj zavednim slovenskim kmetom in delavcem, ker so jih kot nekakšen manjvreden element prepustili tujemu, neslovenskemu vodstvu.

V bistvu je ta problem načel v »Neodvisnosti« Anton Strgar, bivši poslanski kandidat na dr. Mačkovi listi v dveh slovenskih okrajih, v članku »Narod o slovenskih duhovnikih«. Pred duhovniki naše slovensko ljudstvo ne prikriva ne svojih duševnih, ne svojih gnotnih težkoč. Vsak drugi slovenski izobraženec se mora brezmejno žrtvovati,

predno se mu posreči, pridobiti zaupanje ljudstva, posebno če si to zaupanje skuša pridobiti v tekmi z duhovnikom. Izredno velikega praktičnega in moralnega pomena je za slovensko ljudsko gibanje dejstvo, da se je gibanju priključilo večje število duhovnikov.

Toplim pozdravom, ki jih je slovenskim narodnim duhovnikom ob vstopu v gibanje napisal tovariš Anton Strgar, se priključujejo vsi slovenski kmetje, delavci in izobraženci — ves borben slovenski narod.

Svečano razpoloženje moti sramotno dejstvo, da so se prav v času, ko so se trije slovenski duhovniki javno izrekli za slovensko ljudsko gibanje, trije slovenski izobraženci, neduhovniki, pripravljali za izstop iz tega gibanja in ga te dni končno tudi zapustili. To so storili tako se vsaj izgovarjajo — največ zaradi tega, ker so v dosežanju vodstvu, ki je bilo izvoljeno dne 4. oktobra v prostorih hrvaškega radniškega saveza v Zagrebu, prevladovali izobraženci. Novo vodstvo bo poleg suverena slovenskega ljudskega gibanja organiziralo neko kmečko gibanje kot privešek HSS.

Vsako od tega voditelja odvisno vodstvo zgubi poleg samostojnosti tudi vso akcijsko sposobnost, toliko bolj, če so zaradi lepšega v akcijskem odboru pravi »kmetje od pluga in motike«, ki dan za dnem s svojo družino obdelujejo zemljo, da se najskromnejše preživijo in jim ne preostaja časa za organizatorično delo v večjem obsegu. Odgovorni bodo ti kmetje tako samo za delo (in nedelo), ki ga bodo mesto njih opravljali drugi. Z izobčenjem slovenskih izobražencev iz slovenskega kmečkega gibanja, bi prepustili del vsesplošnega slovenskega ljudskega gibanja tujemu vodstvu in vplivu in tujim interesom, ki niso istovetni s slovenskimi.

To se ne sme in ne more zgoditi. **Izobraženci, s podvojeno energijo na svoja mesta na katera vas v slovenskem ljudskem gibanju kliče slovensko ljudstvo!**

Slovenska žena v življenju

KAKO SKRBI ČLANKARICA »ŽENE IN DOMA« ZA SREČO VSEH ŽENA.

»Žena in dom« je že od začetka malo-meščanska revija, ki od naslovne strani pa do zadnjega kotička usmerja slovenske meščanke k negi lepote, moderni noši in kuhanju okusnega kosila. Vse ostalo pa je le zabava in lahkotno kramljanje, ki ne zapeljuje bralk v nevarnost, da bi zahrepenele po globlji izobrazbi. Vrednost revije zelo večajo reklame in številne slike, ki pač pristojajo miselnemu krogu člankov revije.

V letošnji marčni številki pa je izšel članek, ki človeka kar preseneti in nehoče vse vpraša, kako je mogla ista založba izdati pred leti tudi odlično knjigo Angele Vodetove »Žena v sodobni družbi?« — članek se glasi »Žena in njen poklic«. Mišljen je seveda ženini edini poklic, ki ga avtorica tega članka priznava — gospodinjstvo. Takih trditvev smo sicer že vajene, fašizem nas dovolj krmi z njimi, da pa nam kratki s težavo in le deloma pridobljene pravice — žena, to je pa bridko. Ko bi bila to vsaj preprosta ženica, ki se ji zdi, da mora biti vse tako, kakor je bilo doslej in da je usoda žen nujno zlo, bi se človek še ne zgražal. Toda člankarica je g. Angela Podgornikova, ki se najbrže ne peča samo z gospodinjstvom. Članek je pisan tudi v tako sladkem slogu, da utegne zavesti marsikatero nesamostojno mislečo ženo na napačno pot.

Sicer nihče ne ugovarja, da je gospodinjstvo poklic in le odobravati je delo Jugosl. ženske zveze, da se tudi juridično upošteva kot poklic z vsemi posledicami, ki bi dvignile ženo kot gospodinjko. Dosljej pa je bilo gospodinjstvo poklic, ki je napravil iz žene — sužnjico, katere obzorje ni segalo preko štedilnika. Nihče ni upošteval kako je delala žena brez vsakega odmora in mnogokrat brez zadostnih sredstev.

Člankarica nam predstavlja družinsko

življenje tako idilično, da bi se človek kar razjokal in vzdihnil: kako lepo je biti tiha, skromna in dobra gospodinja! — Vprašanje pa je: s čim? Najširši sloji uradnikov in privatnih nastavljenecv (saj za »Ženo in dom« kmetice in delavke sploh ne obstajajo!) imajo podminimalne dohodke. Morda pa člankarica misli, da je povsod dovolj denarja za prijedne domke? O, ne! Saj kmalu nato priznava, »da je bogastvo sveta natrpal (!) le v redke visoke stolpe in jih obdal z visokim obzidjem«. Uganite, kdo! Pohlep ljudi? Kapitalizem? Ne — Bog sam je to storil — »v svoji previdnosti in dobroti«!! Bog sipa iz dneva in dan vedno več denarja v roke vedno manjšemu številu bogatašev, da »zahrbtini mamon ne okuži vsega njegovega čudovitega stvarstva«. Če je torej Bog tako storil, nikar godrnjati, saj to bi bila velika nevhvaležnost! — Res je sicer, da veliko bogastvo človeka pokvari. Toda — ali je mar beda sreča in izvor dobrega? Kje se rodi več tatov, zločincev in prostitutk kakor v kočah bede? Ali statistike ne kriče že dovolj v nebo? Člankarica bo pač rekla, da nimajo zadovoljnosti srca. Saj je napisala recept za srečo (pri tem ne potrebujete denarja!) in si ga dobro zapomnite: »Zadovoljno srce in veselje do dela.« Velika škoda, da ni povedala, kje naj vzamemo eno in drugo. Še to skrivnost naj nam odkrije, zarres ji bomo hvaležne.

V času, ko je problem brezposelnosti najbolj pereč in ko se vedno širši sloji meščanstva proletarizirajo, je pač vsako besedičenje odveč. Ne bomo se več bavili z nadaljnimi krasnimi trditvami kakor je ta, da služi žena kruh iz »nesmiselne razvade«, da ponižuje učiteljice v obrabljene stroje itd. ... Zaman je vse to reaktorstvo, razvoj gre svojo pot naprej, zapreke ga lahko ovirajo, ne pa ustavijo. Rodbinski krog se je razmaknil, nove razmere nastajajo, nove potrebe, novi pogoji in tudi žena mora z njimi.

Oms.

pomaganege zlasti nam rudarjem v trboveljskih revirih. Če hočemo doseči zboljšanje, moramo takoj na delo: za delavsko skupnost, na delo za sodelovanje z vso pošteno javnostjo, na delo s sodrugi in tovariši za odpravo krivic, za zboljšanje delovnih pogojev, mezd itd., za čim tesnejšo delavsko-kmečko in obrtniško sodelovanje v slogi in vzajemnosti z vsemi delavstvu in slovenskemu delovnemu ljudstvu naklonjenimi izobraženci. Zavedajmo se »Sloga jači. nesloga tlači!«

J. Z.

JESENICE.

Zapečaten strokovni lokal.

Kakor smo že poročali, je g. Rudolf Kunšič kot »komisar« centralne uprave ZKJ dne 13. marca zataknil ključavnice pisarniškega lokala in knjižnice podružnice ZKJ na Jesenicah v Delavskem domu. Podružnica je vložila zoper njega in dodatno tudi zoper g. Karla Azmana in centralo tožbo zaradi motenja posesti. Te dni je prispela sodna odločba, ki veli, da se motiteljem prepoveduje tako in vsako podobno dejanje, in ki v razlogih izrečno tudi ugotavlja, da centrala ZKJ po pravih nima sploh nobene pravice, odstavljati odbore podružnic. Ker je »komisariat« zaupnikov centrale predlagal tudi izključitev nekaterih vidnejših članov podružnice, čemur je centrala nad vse gladko ustregla, so s tem tiste izključitve neveljavne. Člani podružnic na Jesenicah in na Javorniku, katerih odbora sta bila na tak proti pravilom izvršen način razrešena, se opozarjajo, naj morebitna vplačila v roke komisarijev zahtevajo nazaj in raj jih izročijo izvoljenim blagajnikom.

V nedeljo, dne 14. aprila t. l. popoldne se je vršila zopet seja občinskega odbora. Navzočih je bilo 19 obč. odbornikov, marveč 6 odbornikov z obeh opozicijskih list in 13 večinskih. Predsednik Markež je uvodoma pozdravil novo vstopivšega Ivana Čelšenika. — Občinski odbor je nato razpravljal o odloku okrajnega glavarja v Radovljici, ki je ustavil sklep zadnje seje o protestu zoper uvedbo novih banovinskih trošarin. Dr. Stanovnik je predlagal za klub SDL vložitev pritožbe na bana, oziroma na upravno sodišče v Celju, sklicujoč se na razlago, ki jo je spisal k zakonu o občinah pri § 76 avtor tega zakona, sedanjih podban dr. Majcen. Za odbornike večine je predlagal isto član obč. uprave Bertonec. Za klub NSGL se je pridružil dr. Rekar, ki je dodal predlog, naj se za sestavo pritožbe določi poseben odsek z ozirom na to, da večina ne razpolaga s pravniki. Vsi predlogi so bili soglasno sprejeti in treba je z zadoščenjem pozdraviti pravilno ravnanje večine v tem vprašanju. — O uspehu bomo poročali, ko bo to mogoče. — Nadalje je obč. odbor pretresal vse tiste nujne predloge, ki jim prejšnja seja ni priznala nujnosti, in sicer dva predloga dr. Štempharja

v imenu kluba SDL, dva predloga dr. Rekarja v imenu NSGL. V obrambo prvega predloga, vsebujočega izraz protesta proti neobrazloženi razrešitvi petorice delavskih zaupnikov v podjetju KID sta predlagatelj in dr. Stanovnik navedla vse značilne nepravilnosti dotičnega odloka, dočim se od večine ni oglasil nihče, razun člana banskega sveta Arnež, ki je za ponudbo, da se glasuje tajno, takoj pograbil in tudi to predlagal. Pri glasovanju z listki je bilo oddanih osem glasov za predlog, enajst glasov pa proti. Drugi predlog je tikel poslovanje nekega urada in je povzročil ostro debato med Bertonecem od večine, ki je skušal spraviti razpravo na nepravilni tir, in med dr. Štempharjem in dr. Stanovnikom iz kluba SDL ter dr. Rekarjem z NSGL. Neprijetni položaj za večino je presekal predsednik, ki se je nenadoma razhudil, dal proti vsej logiki prav Bertonecu in predlog v glasovanje. To je izpadlo tako: šest glasov za predlog, dvanajst proti. Kdo ni glasoval, si nismo zabeležili. Tretji in četrti predlog je branil dobro dr. Rekar, ki se mu je v imenu kluba SDL glede tretjega predloga pridružil dr. Štemphar, nakar je bil predlog zavrnjen s pet proti dvanajst glasovi, dočim nov: odbornik ni glasoval. Četrti predlog je omilil član banskega sveta Arnež, nakar je bil sprejet soglasno. Oba dr. Rekarjeva predloga zadevata ožje gospodarske pride občine. — Tukajšnji štirinajstidnevnik »Na mejah« je priobčil v številki z dne 15. t. m. članek o komunističnih trojkah na Jesenicah, ki ga je napisal nedvomno zelo izvežban časnikar. Mnogi trdijo, da so šele iz tega članka spoznali, kako so trojke urejene, in da mora biti pisec tega članka skrajno dobro poučen o načinu ustvarjanja teh trojk. — Prav tako je isti list opozoril mnoge, ki še ne poznajo »Neodvisnosti«, da je velikonočna izdaja Vašega lista prinesla krasne prispevke izpod peresa dobrih slovenskih duhovnikov; zaradi tega zaznamujemo visok porast naročnikov »Neodvisnosti«. — Novica, da so nekateri pripadniki kmečko-delavskega gibanja pred kratkim v Zagrebu podlegli diktatu izven Slovenije in se podali na pot rušenja enotnosti, je industrijsko delavstvo jeseniškega revirja sprejelo zelo hladnokrvno. Časi, ko so se ustanovljala nova gibanja in vodstva, kakor je to želel kak tretji, so minili in tudi zagrebški romarji se bodo še pokesali. Industrijsko delavstvo ve, da so razmere na Hrvaškem zato naklonjene popolni prevladi kmeta, ker je po zaslugi Stefana Radića na Hrvaškem prav kmet politično najnaprednejši činitelj, meščanstvo pa najbolj nazadnjaški, zato tudi ve, da je v Sloveniji stanje precej drugačno. Hrvaški vzorci se toraj ne bodo mogli oživetiti v Sloveniji. Zelim pa, da bi si oni, ki so pogrešili, vzeli k srcu uvodne besede »Neodvisnosti« z dne 17. IV. 1937, besede, ki jih delavstvo jeseniškega revirja odobrava od prve do zadnje črke.

N A Š I K R A J I

PTUJ.

Dne 4. aprila t. l. je imela svoj redni občni zbor Elektriška zadruga za Ptuj in okolico. Iz poročila je bilo posneti, da je zadruga aktivna, brez dolga in da ima za svoje zadržane člane najcenejši tok v Sloveniji. Po sklepu zbora se je cena toka znova znižala in sicer 50 par pri kw, torej na 3 Din, za odjemalce pod 50 kw pa na 2,50 Din. To je res velik napredek. Na občnem zboru je bila izražena želja, naj se osnuje s sedanjo elektriško zadrugo kot matično osrednja elektriška zadruga, ki bi ustanovljala nove elektriške zadruge za okoliške vasi, ki si nujno želijo dobiti električno pogonsko silo in razsvetljavo. Te vasi so Hajdina, Breg, Pobrežje, St. Vid, Slovenja vas, Draženci na desnem bregu Drave, na levem pa Orešje, Ragoznica, Brstje, Spuhlje, Zabovci in Markovci. — Iz navedenega je razvidno, da že obstoji želja po elektrifikaciji naše vasi in da je mogoče tej želji ustreči, ako je dovolj zanimanja med prebivalstvom in seveda tudi denarja. Tega pa je žalibog med kmeti zelo malo. Na Kranjskem podpira elektrifikacijo naše vasi banska uprava ter je že posegla tudi v celjsko okrožje. Mi želimo, da banska uprava podpre tudi prebivalstvo mariborskega okrožja ter pomaga zlasti k elektrifikaciji Dravskega polja, kjer je mnogo skupnih vasi in so strnjena naselja, tako da bi stroški za daljnovod za posamezno vas ne bili preveliki. Tok je mogoče dobiti od falske elektrarne. Upamo, da bo elektrarna tudi šla prebivalstvu na roko, zlasti da sama zgradi daljnovode. Daljnovodi bi bili sledeči: Pragersko—Cirkovec—St. Lovrenc—Ptuj—Hajdina—Skorba—Hudoše—Slovenja vas, Ptuj—Brstje—Zabovci—Sv. Marko—Bukovci—Stoinci—Borl—Sv. Barbara v Hal. in ev. Zavrč. Rogoznica—Podvinci—Pacine—Dornava—Mezgovci—Moškanjci in še druge proge. V vsaki občini bi se ustanovila posebna elektr. zadruga, ki se bi vključila na osrednjo zadrugo v Ptuj. To delo si je naložila Elektr. zadruga v Ptuj pod dobrim vodstvom sedanjega odbora, ki mu načeljuje g. dr. Fermevc ter upamo, da ga bo v kratki dobi tudi izvedla. Če bo res posetil mainika g. ban Ptuj, mu naj to željo naši gospodarski faktorji obrazložijo, da bo videl, da je tudi pri nas elektrifikacija zaželjena in izvedljiva.

KRIŽE NA GORENJSKEM.

Položaj v našem kraju se slabša iz dneva v dan. Posebno se to opaža v čevljarski obrti, ki je pri nas precej razširjena. Vzroki: usnje se je podražilo, mitnina v Ljubljani se je povišala za 100%, tovarne lesenih pet so se kartelirale in postavile enotne cene — dražje za 25%. Čevljarskim pomočnikom so se znižale plače v zadnjih 3. letih za 25%. Poleg tega se dela v naši malih obrti po 12 do 14 ur na dan, pa tudi več, tako da znaša

srednja plača 2,50 dinarjev na uro. Naše zaveznike, kmete pa tare zadolženost pri raznih trgovcih, bankah, hranilnicah, njihovi pridelki nimajo nobene vrednosti, lcs so večinoma že posekali, pa tudi če ga danes nameravajo prodati, jih oderejo iesni trgovci. — Skratka, kar kupujeta kmet in delavec: obrtnik in uradnik, je vse drago, dočim so se plače delavcev in uradnikov znižale. kmečki pridelki pa nimajo nobene cene. — Zato je potrebno da se tudi mi v našem kraju po vzgledu drugih krajev organiziramo v delovne občinske odbore za naše potrebe kmetov, delavcev, obrtnikov, malih trgovcev ter uradnikov. S kmečko-delavskim pozdravom.

TRBOVLJE.

Ko sem prebral »Zapiske« zadnje številke »Neodvisnosti«, kam gre naš denar, se mi zdi potrebno, da dodam nekatere ugotovitve delavcev, zakaj je pri nas tako. Res je mnogo inteligence brezposla, a še več je brezposla ubogih delavcev. Res gospodarijo pri nas tuji, res pa je tudi, da so krivi tega gorja tisti, ki ne dovolijo, da bi narod sam odločal o svojem gospodarstvu. Gotovo pa je, da se narod, ki to dopušča, še ne zaveda svojih pravic. Smelo trdim, da se naš narod še ni osvobodil in otrsela suženjske pokorščine. Zaveš se v našem slovenskem narodu in slovenskem delovnem ljudstvu še ni prebudila. Spoznanje še vsaj za mnoge ni prišlo. Mnogi še niso izpregledali. Rudarji se še dobro spominjamo, kako je bilo, ko so bili gospodarji naših rudnikov Nemci in ko so bili rudniški nastavljenici, uradniki in poduradniki, tuje narodnosti. Čeprav so bili tuji, so nas rudarje smatrali za ljudi, ki moramo živeti. Priznali so nam pravice do zaslužka in življenja. Odkar pa gospodarijo v naših rudnikih Francozi, so nemške uradnike zamenjali domačini, Slovenci, proti katerim bi ne imeli ničesar, če bi ti inteligentje spoštovali in cenili svoj narod in priznavali pravice slovenskemu delovnemu človeku. Na žalost pa so ti naši razumniki le verni slugi tujega kapitala. Da niso te moje trditve brez podlage, naj navedem dejanski primer: Neki obratovodja inžiner, naš domačin, zahteva, da morata dva rudarja naložiti 16—18 vozičkov premoga. Spominjamo pa se rudarji, da so nemški uradniki, in to v času redne zaposlitve in v času najboljših mezd, zahtevali samo 14 vozičkov. Že 14 vozičkov je ogromno delo, ki ga morata opraviti dva rudarja. Kazni, ki nam jih nalagajo domačini, pa so dvakrat hujše. Če ima naš narod take izobražence, ki z njegovim ljudstvom tako čutijo in tako postopajo, vprašamo, koliko časa bomo še morali čakati, da vstanejo iz nas res pravi narodni delavci ne pa slepo orodje kapitalizma in še tujega povrh. Eno je gotovo, da s čakanjem ne bomo ničesar dosegli, da nam s čakanjem ne bo nič pomaganzga. Nič ne bo

Španska preteklost

Današnji boj španskega naroda za svobodo ni prvi v zgodovini Španije. Že v šestnajstem stoletju so pretresale Španijo ogromne vstaje proti fevdalnim plemičem. To so bile vstaje takozvanih »comuneros«, t. j. prebivalcev mestnih občin. V 17. stoletju so se dvignili potlačeni Katalonci. Ko je koncem 18. stoletja izbruhnila francoska revolucija, je tudi v Španiji kmalu zavrelo. Tedanja španska revolucija je trajala od l. 1808 do 1814. Večina tedanjega prebivalstva Španije je bila kmečka, delavstva je bilo malo. Absolutistična monarhija Bourbonov je ščitila interese veleposestniških plemičev na škodo industrije, upirala se je razvoju meščanstva in delavstva.

Tudi kmetje so živeli v izredno težkih razmerah. Vsa javna bremena je nosil kmet, njegovi dohodki so pa bili več kot bedni, ker ni imel zemlje. Ob koncu 18. stoletja je bilo 28 milijonov 306 tisoč in 700 arponov zemlje v posesti plemičev (en arpon je 40.000 kv. metrov). V posesti cerkve je bilo 9 milijonov 93 tisoč in 400 arponov zemlje, vsi kmetje skupaj so pa imeli komaj 17 milijonov in 559 tisoč arponov. Glad je bil stalni spremljevalec kmetov, ki je jačal njihovo uporno razpoloženje.

Začetkom 19. stoletja je bila vsa politična oblast v rokah predsednika vlade, ki je bil ljubimec kraljice Marije Luize. Bil je nenavadno pohlepen človek. Njega se je poslužil tudi Napoleon, ki je s špansko vlado sklenil sporazum, s katerim se je dovoljeval francoski vojski svoboden prehod preko Španije za vojsko z Angleži v Portugalu. Napoleonu je takrat uspelo s spletkami in podkupovanjem odstraniti špansko dinastijo in postaviti svojega brata za kralja Španije. Ta čedni posej je pa terjal tudi ogromno človeških žrtev, ker se je moralo pri tem premagati tudi odpor španskega naroda. S španskim narodom pa ni bilo nikoli lahek posej, saj so se o tem v zadnjem času celo prepričali tudi evropski fašisti in pobunjeni general.

Leta 1808. je izbruhnila vstaja v Madridu, 24. maja istega leta v Oviedu, kmalu zatem v Saragosi, sledile so nato vsta-

je v Valenciji in Cordobi. V Sevilli je ljudstvo ubilo mestnega župana, v Cadixu pa guvernerja. Čim so Napoleonove čete premagale vstaje na enem mestu, so se že pojavile na drugem nove ljudske čete. Maršal Lan, ki je spremljal prej Napoleona pri njegovih pohodih, je dejal: »Sir, to ni ono, česar smo navajeni v vojski. Toliškega junaštva nisem še nikoli videl. Španske žene se bore ramo ob rami z moškimi. To je vojska, ki vzbuja jezo.«

Napoleonovo vojsko s španskim narodom so oteževali zlasti neuspehi v Rusiji l. 1812. Špancem je uspelo osvoboditi polagoma večji del Španije, pri čemer so jim pomagali tudi Angleži. Ta uspeh pa niso znali izkoristiti napredni elementi španskega meščanstva. Konservativcem je uspelo povrniti na prestol kralja Ferdinanda, katerega oblast bi morala biti omenjena z ustavo iz l. 1812., ki je bila vse doslej najliberalnejša ustava Španije. Ferdinand je pa s pomočjo aristokratov in jezuitov ukinil to ustavo ter one Špance, ki so se prej tako junaško borili za svobodo Španske, večinoma pozaprli. Vse napredne knjige so bile zaplenjene in sežgane na javnih trgih, ob prepevanju cerkvenih pesmi. Kot vrhunec vsega je bil izdan ukaz, ki je velel: »Zelec ubraniti svojo državo od vsakega zla in ohraniti čisto sveto vero, sem odločil vzpostaviti znova Sveto Inkvizicijo.«

To je bila nagrada junaškemu španskemu narodu za vse njegove žrtve, za vso kri, prelito v boju za svobodo.

Tisti, ki danes tako sovražno pišejo o sedanjem junaškem boju španskega ljudstva, ne vedo, da je ta boj prav za prav zadnji odmev izdajstva iz l. 1812., ko je bila ukinjena najliberalnejša ustava Španije, ker španski veleposestniki niso hoteli dati nikoli pridnemu in junaškemu španskemu ljudstvu svobode in španskemu kmetu zemlje, da bi na njej spodobno in mirno živel. To, kar sta že zdavnaj storila Francija in Anglija in toliko velekapitalističnih držav, tega ni še doslej storila konservativna in plemiška Španija.

Izdaja konzorcij »Neodvisnost«. Urejuje in odgovarja Stanko Hiti, novinar v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna, predstavnik ravnatelj Stanko Detela.